

SLOVENSKI NAROD.

Iskaja vsak dan, izveniši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrtistope poštne vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri ali večkrat tiska.

Dopisi naj se svote frankirani. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročila, reklamacije, oзнanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Telegrami.

Carigrad 27. maja. Vojni minister Izzet je oddstavljen. Mahmud Damat je imenovan za vojnega ministra.

London 27. maja. „Times“ poroča: Težavnosti, katere so bile zaradi predloženja celega dogovora san-štetfanskega pri kongresu, odpravljene so s primernim stiliziranjem vabila na kongres. Vabila se bodo še le razposlala, kadar bodo razprave med Anglijo in Rusijo nekoliko dalje razvile se. Terjatve Anglije so večinoma sprejete bile.

Pariz 27. maja. „Journal des Debats“ piše: Vabila na kongres so včeraj iz Berlina odšla.

Pariz 27. maja. „Journal des Debats“ poroča: Potovanje Šuvalovega je dobro in zadovoljive vspehe imelo. Rusija privoljuje kongresu predložiti dogovor san-štetfanski. — „Corr. Havas“ potrjuje, da se je doseglo sporazumljenje Anglije in Rusije; da Nemčija bode razposlala vabila na kongres, kakor brž bodo vse vlade priglasile se, najbrž jutri. Osnove ali podloge dogovorjenja, kakor tudi oblike vabila niso znane. — „Observer“ pa poroča: Nobeden pozitiven sklep nij bil še sklenjen glede Šuvalovljevih predlogov za urejenje onih točk, zaradi katerih teče prepir o osnovanju kongresa. Čeravno so vesti o dobljeni sporazumnosti prezgodnje, vendar niso dobra upanja manjša postala.

Atene 25. maja. Turki so streljali na britanskega konzula na Kreti, Sandwirtha, a ne zadeli ga. V Veraniju so

turški bašibozuki več kristijanov na kosce razsekali.

Kdo ima prav!

I.

Verblendeter, vom eitlen Glanz verführter,
Verachte dein Geburtsland! —

Schiller.

S—c. Ljubljanski „Tagblatt“ je v štev. od 17. maja odgovarjal na dve mojih replikacij glede njegovega članka od 2. maja. Cel ta zadnji odgovor je tak, da nijednega mojih stavkov nij ovrget. Na-me dela ta odgovor vtis, kakor bi bil za prav — neumno občinstvo preračunjen, ter bi veljalo temu povedati: „ljubi ljudje, mi nemškutarji nijmo tako zelo črni, kakor nas je ta g S—c načrtal!“ — Mož se ne spušta v posameznosti mojih spisov, on le pravi, da sem sofist, in da: „tühne Sach- und Wortverdrehung“ razvijam, in da mu prav nemarno zabavljam; lahko bi tedaj po končanej nasprotnikovej dupliki akte inrotulirala in prav lahko bi mu pustil zadnjo besedo. Ali jedno važno reč sem iz celega odgovora posnel, in ta je: Tagblattovci nečejo na dan z odprtim vizirjem kot renegatje, oni se vendar sramujejo tega imena, tudi oni hočejo biti patrijotje, „drago jim je neki mlado drevo narodnega razvoja“. Priznati moram, da sem s „Tagblatom“ res malo sofistično ravnal, in sicer v tem, da sem ga klical ven na menzuro, podavši sliko vedenja naših nasprotnikov in njih teženj, kakor jih mi narodnjaki vidimo, videti moramo, in računil sem zraven: mož mora zdaj barvo pokazati, če odgovarja, (jaz na njegovem mestu bi bil čudno tih o celej

stvari, —) on mora ali se celo na nenarodno, tuje stališče postaviti, ter odkrito povedati, da nema srca za naš narod, ali on bo tajil, da je to res, kar sem, zaključevajoč iz njegovega članka od 2. maja, mu ometaval; povedati tedaj mora, da je tudi Slovenec, ter ljudstvu našemu prijatelj. To sem hotel vedeti, mož se je odločil za to, da ne akceptira renegatskega stališča, na domače, narodno se postavlja. Zdaj pa še nijsva pri konci, zdaj še le jaz prav začnem, zdaj ti jaz s tvojimi besedami, tvojim vedenjem lahko dokazujem, da mi narodnjaki pravo pot, jedino pametne težnje zasledujemo, da pa vi nijste patrijotje v pravem pomenu besede, ter da zraven, če nijste zlobni, na glavi stojete, ter s kurjimi očesi v svet gledate. — Denes bom opuščal, občinstvo na vaše prav nalo pametno zagovarjanje vaših teženj upozorjevati, resen bom, kakor le mogoče. Pisal sem v štev. 273 „Agramer Presse“ članek pod naslovom: „Verfassungstreue Liberal National-Ultramontan“. Iz njega bom vzel, kar bo menda našo cislejtansko cenzuro prehodilo. Pisal sem tedaj: „če našega (narejenega) „Nemca“ — človek prav trdo prime, ter ga po njegovej narodnosti vpraša, si ta ne bo upal trditi, da je Nemec, ampak pomagal si bode s prav novo narodnostjo: „Kranjca“, „Štajerca“, in kljub Brachelliju, Klunu, Schmidtu, Hanacku etc., bode trdil, da slovenskega jezika, slovenske narodnosti nij, ampak da je „kranjski folk“, „kranjska spraha“. Take celo nove statične trditve se lahko slišijo iz ust kakovega „ustavovernega“ ljudskega zastopnika, kakor tudi iz ust manj omikanega „Kranjca“, „Štajerca“. Če se potem človek na ta statističen nesmisel spusti, in

Listek.

O literarnem jedinstvu narodov slavjanskega plemena.*)

(Iz Slavjanskega zbornika II)

Misel o duševnem jedinstvu narodov slavjanskega plemena, kot izrazu in rezultatu njih fizične sorodnosti, nij se rodila še le včerajšnji dan. Ona ima za soboj uže tisočletno tradicijo. Prva nje apostola bila sta sv. Ciril modroslovec in njegov brat sv. Metodij. Vnauja oblika, v kateri se je ta njuna genijalna misel izrazila, bilo je jedinstvo literarnega jezika za vse slavjanske narodnosti.

Ravno v tem se je Solunskih bratov oznanovanje krščanske vere ločilo od oznanovanja mnogobrojnih drugih misijonarjev, da sta ob enem z evangelijem Slavjanom še

drug velik dar prinesla — narodni literarni jezik, in sicer jezik tako dovršen po oblikah, tako bogat po slovanskem zakladu in tako razumljiv in primeren čuvstvu vseh panog slavjanskega plemena, da je brez borbe in brez upora naenkrat zavzel častno mesto vseslavjanskega literarnega jezika. Rodivši se pod Balkanom razširil se je za Karpati in pod Alpami in je gospodoval ob enem času v bogoslužji in v pismenosti pri vseh Slovanih, ki so bili krščanstvo sprejeli, od Visle in Labe do Drina in Marice, Dajepira in Volhova.

Pa kaj se je zgodilo potem z genijalno mislijo o možnosti in potrebnosti literarnega jedinstva narodov slavjanskega plemena? Kaka osoda je potem zadela ta prvi vseslavjanski literarni jezik?

Nekateri menijo, da sta nepovratno izginila ta misel in ta jezik; ali ako natančneje premislimo preteklost in sedanost, prepričali se bodemo, da nasprotno; tedaj vrženo seme nij propalo, tedaj izražena misel nij izginila,

da enkrat osnovani vseslavjanski jezik nikdar nij umiral, ampak da živi dosehdob, dasiravno ga vsi ne poznajo in ne priznavajo. Mnogi ne poznajo starega vseslavjanskega jezika v njegovej novej obliki, ker ljudje pogostoma zunanjo obliko z vsebino, bistveno s postranskim zmenjavajo, ne spoznavajo v starci prejšnjega mladeniča in sinu nečejo priznati rodovnih črt in rodovnih pravic očetovih.

Vseslavjanski jezik nij umrl, le izpremenil se je s časom vsled raznih vplivov. Postaral se je in oslabil je, toda tudi v starosti svoje prejšnje veličastnosti nij izgubil. Pa zraven njega je — njegov prvoročni sin, prejemnik njegove moči in slave, naslednik njegovih vladarskih pravic.

V istini nij težko dokazati, da je izmed vseh sedanjih literarnih jezikov edini ruski se razvil na podlogi staro- ali cerkvenoslavjanskega jezika, nasledoval vse njegove tradicije in s tem tudi njegove pravice.

Dolgo časa ste se tudi bolgarsko in srbsko narečje razvijali pod vplivom tega litera-

*) Beseda, čitana v slovesnem zasedanju Peterburškega oddelka „Slavjanskega blagotvoriteljnega komiteta“, 11. maja 1875.

trdim, da sem jaz narodnjak tudi v tem smislu „Kranjec“ ali „Štajerec“, in če dalje vprašam, kaj še drugega „Kranjca“ ali „Štajerca“ od narodnega „Slovenca“ loči, potem dobim prav pameten odgovor: mi „Kranjci“, — „Štajerci“ smo „frfassungstreu“ in „liberal“. Poglejmo, kaj je na tem! Teda gospoda, vi ste ustavoverni, ste liberalni, mi narodni Slovenci smo nasprotno federalisti in ultramontanci, in Bog si ga vedi, kaj še. Vi celo ste prijatelji vlade, mi, pravite, da smo njeni nasprotniki!

Vzemimo, da je res po vsem tako. Ali zakaj pa perhorescirate vi liberalci „kranjsko špraho“ v šoli in uradu, zakaj ste tako vtragilivi, da se tega kranjskega vašega ljudstva jezika nečete učiti, ne čistega, zakaj pravite: kranjskega jezika sem se od dekle naučil! Kranjci in ne Slovenci hočete biti, dobro, ali zakaj vam nij konverzacija v domačem kranjskem jeziku, zakaj govorite zmirom nemški?! Vaše otroke odgovajate tako, da domačega jezika ne znajo, raje francosčino, le v Avstriji toliko potrebno slovansko narečje za boga ne! Zakaj to!

Pa dalje, vi pravite, da ste nasprotno nam ustaverni! To sem tudi jaz! Jaz mislim namreč, — da je konstitucionalno državno življenje boljše kakor absolutistično in posredovalni stadij mej absolutizmom in neko drugo boljše obliko drž. življenja, in menim, saj naj boljše državne učitelje imam za soboj, da federalizem nij stopinja državnega razvoja o tem smislu, kakor konstitucionalizem, ali absolutizem; konstitucionalizem je večji krog in federalizem ima v tem krogu svoj prostor; mogoče je, da je katera konstitucionalna država federalično urejena. Pa jaz sem danes n. pr. ustavoveren, kakor g. Dežman. Moram pa tudi zato tujstvu na stežaje vrata v slovensko domovino otipirati? Ali moram, ker sem ustavoveren, tudi reči: slovenski narod se more le na ta način kultivirati, da se masa njegova nemški učer negovanje domačega jezika celo v nemar pušča? Moram li ker sem ustavoveren hitro slovensko pero stran vreči in k „Tagblattu“ pristopiti in nemški za slovensko ljudstvo pisati! Moram dalje kot ustavoveren Slovenec vse, kar kot jurist za slovensko ljudstvo pišem, nemški pisati? Morajo npr. naši literati, ker so vsi tako ustavoverni, kakor kak prav pošten ustavoverec in tako tudi liberalci, delo popustiti, nič več slovenskega pisati, vse nemški! — Majate možje z glavami;

ne tega celo nij treba, če reč po logičnem mišljenju uzamemo; mi nemško slovenski čudeži na Slovenskem pač ravno navedeno od svojih pristašev terjamo; — zakaj, to si sam razjasni! — Logično je, daje človek lahko ustavoveren, liberalen, ultramontanen, in vendar pri vsem tem naroden, naroden takó, da mu odkritosrčno lahko reče: slovenska domovina, z vsemi tvojimi pogreški ljubim te, v tebi sem se rodil, dedje so mi Slovenci, na čelu mi je zapisano ime Slovenca in izženi ga, če ga moreš. — Torej razno politično mišljenje ljudij jednega naroda ne loči tako, da bi jeden del nasprotovaje drugemu tako daleč iti smel, da bi skupno narodno stališče popolnem zatajeval in rekel: die Nationalen und wir Verfassungstreuen.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 27. maja.

Zadnjo soboto je *Avstrija* po dolžih in mnogih letih zopet enkrat nekaj tujega zemljišča pridobila. Turki so izpraznili prostovoljno otok in trdnjavo Adakale, ki leži v reki Dunavu blizu Oršove, ter ima razen posadke še kacic 400 večinoma mohamedanskih prebivalcev. Avstrijska vojska polka Sokčevičevega je potem precej otok zasela, če oficijozni dunajski listi prav poročajo. — Po dogovoru san-šefanskem bi imela ta trdnjava od Turkov podrena biti. Nje izročitev Avstrijem je torej prvi podor san-šefanskega dogovora od strani Turčije.

Magjarska zedinjena opozicija je izdala manifest na volilce, v katerem hudo prijemlje finančno in orientalno politiko Tiszine vlade.

Vnanje države.

Iz *Londona* se ta teden pričakuje pojasnilo, ali je verjetnejši mir ali vojna. Dozdaj še zmirom ne manjka vesti, ki si naravnost nasprotujejo. Večidel prorokujejo mir; ali vendar so tudi taki glasi, ki z glavo otrsajo in ničemur ne verjamejo. — Spredej stoječi naši iz oficijalnega korespondenc-bureau dobljeni telegrami danes tudi močno mir obe tajo, vendar se vsi ne skladajo popolnem.

Ruske novine „Novoje Vremja“, „Ruski mir“ in „Golos“ in drugi listi so jako živo zavzeti zoper miroljubne svete v oficijalnej „Agence Russe“, in terjajo od vlade, naj svoje molčanje odpusti, in pove, ali so inostranske vesti o ruskih koncesijah resnične ali ne.

Iz *Peterburga* se piše „Wien. Abendpost“: Čeravno je mišljenje prav miroljubivo,

vendar se ne neha Rusija oboroževati. Tudi v Aziji se za vse slučaje priprave delajo. Sabajkalska kozaška vojska se bode potrojila, baskiri se vadijo za kozaško službo, v Evropi se bodo rezervni batalijoni vseh mobiliziranih polkov v posebne divizije in polke dejali, tako da bode teh 20 po 12 batalijonov ali 12.000 mož.

Iz *Carigrada* se javlja 25. t. m. Kakor se pri porti čuje, je vojni minister dal v Mitrovico ukaz, naj bodo pripravljeni tam 20.000 vojakov sprejeti, ki pridejo iz Albanije in Bosne. Mar namerava Turčija Bosno uže Avstriji izpr. zajeovati?

Dopisi.

Iz *Ljutomera* 20. maja. [Izv. dop.]

(„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer.“) Približajoči se 4. občni zbor tega društva o binkošti v našem prijaznem trgu daje mi povod, da o društvu samem še malo besedic izpregovorim. Postava o združenji od l. 1867 je prinesla vsem avstrijskim narodom novo življenje. Kako težko je bilo prej javno skupščino sklicati, društvo osnovati, znano je dovolj. Na podlagi te postave začeli so se pa posamezni stanovi vseh narodov marljivo združevati v lastnih društvih, in zbirati se v lastnih skupščinah. Mej temi stanovi se je posebno učiteljski stan odlikoval, zlasti v početku nove šolske dobe.

V to je učiteljstvo nagnilo z ene strani: važnost njegovega poklica, z druge strani pa stanovski interesi sami.

Da se je bilo osnovalo „učiteljsko društvo za slovenski Štajer“, k temu so pripomogli slovensko-štajersko učiteljstvo razni motivi. Videli so oni, da se nemški graški učitelji ne morejo ozirati na naše posebne razmere in potrebe na spodnjem Štajerju; opazili so pa tudi, da je tudi v njih, kateri so se po številu dovolj krepki, zadosta moči, da sami kaj za sebe in za svoje šole storijo; kajti človeku naj je v vseh razmerah vodilo: „Pomagaj si sam, in Bog ti pomore“.

V sporazumljenji in s pomočjo z ostalim slovensko štajerskim učiteljstvom osnovali so bili torej pred štirimi leti ljutomerski učitelji lastno učiteljsko društvo za spodnji Štajer, čegar delovanje se je v marsičem odlikovalo. Izdavanje lastnega šolskega časopisa, šolskih knjižic, sklicevanje sej in zborov — to je bil sad tega društva. Ker je pa imelo vse to izključivo narodno-slovenski značaj, zato pa delovanje njegovo nij našlo pri merodajal-

turnega starejšine Slavjanov. Pa potem so raztrgali te mnogovezne vezi in „zašli daleč v stran“. Edini ruski narod je ostal verni branitelj tradicije slavjanske preteklosti v literaturi, in s tem je pridobil svojemu literaturnemu jeziku historično pravo do naziva „vseslavjanskega“.

V kaki razmeri k staremu vseslavjanskemu jeziku in njegovemu nasledniku — novemu so stali in še stoje drugi literaturni slavjanski jeziki? Ko so enkrat izgubili živo zvezo z literaturnim središčem slavjanstva, nijso bili precej v stanu zbrati se in iz svoje srede si osnovati nov občen literaturni organ. Prisiljeni so bili, obračati se k tujim literaturnim jezikom: k latinskemu, nemškemu, italijanskemu, celo magjarskemu, in žrtvovati svoje najboljše moči tujim literaturam in narodom. S časom je zdaj eden zdaj drugi teh provincijalnih, literaturnih slavjanskih jezikov dosegel nekako moč in razširjenost, ali nikdar si nijso mogli zagotoviti niti enkrat obsežnega

teritorija, niti nepretrganega svojega razvitja.

Tako so na pr. v 15. in 16. stoletji srbo-dalmatinski, češki in poljski jezik se dovolj visoko povzdignili, ali v 17. in 18. stoletji so padli s te višočine in še dozdaj nijso mogli se več do nje vspeti. Z druge strani se je število teh literaturnih jezikov zmirom bolj množilo. Od češkega se je odločil in si vstvaril posebno „literaturo“ ogerskoslovenski ali slovaški „jezik“, od gornjeluzičkega se je odtrgal dolnjeluzički in kašubski. Po tem takem je tedaj poleg vseslavjanskega ali ruskega še devet tako imenovanih literaturnih slavjanskih jezikov, izmej katerih najboljše, poljski, ima za soboj do 9 milijonov ljudij, t. j. manj kot šesti del proti številni sili jezika ruskega (več ko 61 mil., neprištevi 10—15 mil. drugorodnikov, ki v literaturi ruski jezik upotreb-ljujejo). Izmej vseh drugih „literaturnih“ slavjanskih jezikov nobeden še 6 mil. ljudij ne reprezentuje. Na primer srbohrvatski narod

ima prebivalstva okolo 5,940.000; bolgarski 5,123.000; češki 4,851.000; slovaški 2,223.000; slovenski 1,287.000; kašubski 111.000; jezik gornjeluzičkih Srbov 96000, dolnjeluzičkih 40.000 *)

Tedaj skupna moč vseh teh devet „literaturnih jezikov“ še 30 milijonov naselništva ne dosega take številke namreč, katera se v našem času komaj more smatrati za zadostno, da vzdrži jeden in sicer ne prvomesten literaturni jezik, kakor je na pr. italijanski; brojna sila svetovnih jezikov, kakoršni so francoski, nemški, angleški, ruski, pa znatno presegajo ono številko. Razmerna moč naštetih devet slavjanskih quasi-literaturnih jezikov se nam pa pokaže še v manj ugodnem svitu, ako pripomnimo, da znaten del inteligencije teh narodnostij piše, uči, sodi in upravlja v tujih jezikih: v nemškem, italijanskem,

*) „Statističeskaja tablicy razpredelenija Slavjan“, izdannyja Spb. Otd. Slavjanskago Blagotvoritel'nago komiteta. Spb. 1875 g.

nih faktorjih niti podpore, niti zaupanja, marveč preziranje in zatiranje. To poslednje je bilo uzrok, da je društvo prenehati moralo s svojim časopisom, prenehati z nepretrganim izdavanjem slovenskih šolskih knjig. A ker nijedna reč na svetu ne traja vedno, tako se nadajamo, da bode tudi preziranje slovenskih narodnih pravic enkrat prejenalo. To so nazori nekaterih slovenskih mož, kateri navadno velé: „Le potrpiamo, bode uže boljše“.

Res, čakati nam je boljših časov, a ne „križem rok“ držati. Delati moramo, in to delati neprenehoma, da nam 1) naše lastne moči ne zaspé in 2) da naše somišljence na delo navdušimo in 3) da si novih somišljenцев pridobimo in izobražimo.

Zlasti pa je slovenskih učiteljev v prvej vrsti velevažna naloga, da neutrujeno delajo za izobražanje našega mladega in starega naroda, v duhu in jeziku slovenskem. Za takovo delovanje so posebno primerna učiteljska društva in njih skupščine.

Zato se bode pa sklical našega društva občni zbor, da se učitelji pogovoré o svojej velevažnej nalogi, o svojih veselih in žalostnih urah; da se posvetujejo, kaj bi se storilo, da bi se dosegel namen društva, ki je posebno v tem, da se izdaja ta ali ona knjizica za učitelja, ali učenca slovenskega.

S temi besedami sem hotel slovensko štajerskemu učiteljstvu, zlasti značajnim možem važnost bodočega zbora prav živo naslikati, da bi došel na poziv odbora kolikor mogoče velik broj učiteljev. Pri tej reči ne gre za čast ali dobiček posameznih, tu gre marveč za slavo in narodno poštenje skupnega učiteljstva. Pokažimo svetu, da smo vsi vneti za naše lepe ideje, za naše narodne pravice v šoli, in da ne odstopimo od svojih zdravih nazorov niti zdaj niti nikdar!

Od sv. Barbare v Halozah 23. maja [Izv. dop.] Dne 14. maja imeli smo s šolsko mladino majevi izlet. Uže jutraj ob 7 uri zbrala se je mladež praznje oblečena, dečki lipove vejice za klobuki i deklice na prsih dišeče šmarnice, v šolske sobi ter je komaj čakala, kedaj bode začetek njenemu veselju. Radost in zadovoljnost se je brala na vseh licih. Okolo 8 ure vihrala je lepa zastava pred dolgo vrsto veselih otrok. Prišedši k sv. Florijanu kjer je bilo uže nekaj ljudstva zbranega, šli smo v malo cerkvico in tam je visoko ča-

stili gospod krajni nadzornik in dobro znani narodnjak in župnik Raič sveto mašo pel. Mej mašo peli so otroci tako navdušeno, kakor še nikdar. Po maši zbralo se je gospode bližnje okolice okolo dolge mize na trati za cerkvijo pod košatim orehom.

Ko so se deca oddahnili dobil je vsak nekoliko krepila. Po krepilu začel se je gotovo zanimiv trenutek za navzoče. Na povekšan prostor stopi deček pred nas, ter nas vse navzočne z razločno milimi besedami pozdravi zahvaljujaje se dobrotnikom, učiteljem in posebno g. nadzorniku, ki je v resnici tudi zahvale zaslužil, ker se nij samo z nami na breg mučil, nam mašo pel, ampak tudi v svoj žep dobrotjivo posegel. Hvala mu bodi večna! Želeti bi bilo še veliko takih krajin šolskih nadzornikov, kokoršen je naš. To je mož, katerem gori srce za lepo, dobro, Bogu in ljudem prijetno! Vršile so se potem še mnogo-vrstne deklamacije, dvogovori, otročje igre itd. Se ve da so otroci še pozneje dobili nekaj podpore za želodec. Vsak človek ki je navzoč bil, potrdil je, da so taki izleti za otroke podučljivi, srce požlahtnujoči, dobre čiste misli obujajoči. Živel vsi dobrotniki šolske mladine ki so jej tako veselje napravili.

Iz dolenjega Krasa 23. maja [Izviren dopis.] Vsa narava je svojo zimsko starinsko obleko slekla in se v lepo, zeleno, spomladansko oblekla. Nij stvarce, da bi se neznansko ne veselila te lepe spremenitve in tega tako prijetnega oživenja; tudi priprosti Lmetič se veseli gledajoč na mnogo obetujučo naravo. Oživila so zopet drevesa, vse žene in raste, trte so zopet pognale pope in popi so se v lepe grozdke noseče mladike spremenile. Veselo bije srce kmetu, ko se na polje poda in tam lepo žito, lep, mnogo, mnogo vina obetujotč zarod ogleduje in se nadeja, da ga bode dobra letina skoro zopet na noge spravila. Dobre letine je pričakovati, ker le ona bi mogla našemu kmetu pomoči, ker ubožstvo se nij samo v bolj ubožnejših kmet-skih hišah ukoreninilo, ampak i v boljših od starega premožnih hišah se je skoro bi rekel vdomačilo; ako nas ne obišče neprijetna toča ali pa krškemu svetu stara sovražnica — suša. Toliko naj bode povedano o stanji našega polja.

Znano je vsacemu človeku, da se človeštvo vsakej novariji ustavlja, in jej celo velike

zapreke dela, posebno je to pri kmetu navadno; — kakor se je godilo vsakej, tako se je godilo žvepljanji. Dolgo, dolgo se je kmet ustavljal žvepljati in tako vedno in še pri dobri vinske letini malo dobrega vina prideloval, ker najboljše trte so najraje bolne bile, kakor refošk in refoškiča tukaj pri nas; — a nazadnje se je kmet vendar udal in prišel žvepljati, kar moram z veseljem slavnemu občinstvu naznaniti. Zahvaliti se mora posebno nekaterim duhovnikom, kateri so se v cerkvi in zunaj močno prizadevali našega kmeta pregovoriti, da naj svoje bolne trte žveplja. Pričeli so res naši kmetje žvepljati, a reči se mora, da ne žvepljajo še vsi tako in tedaj, kakor in kadar bi se moralo; torej nijso še dovolj poučeni. Želelo bi se, da bi kaki gosp. profesor goriške kmetijske šole kak praznik tej stvari posvetil in potrebne nauke nevesčemu kmetu podal. Znano vam je da gosp. profesorji goriške kmetijske šole za herbtom križem rok ne drže, ker čitali smo uže mnogokrat v listih, da je bil v tej ali onej vasi kmetovalstva dotikajoč govor; z veseljem bi želeli i mi tak govor poslušati in hvaležni bi bili iz celega srca gospodu govorniku. Tacemu govoru jako primerna vas bi bila Kostanjevica, katra je dolenjemu Krasu središče in tudi se zdaj jako mnogo z trtosajo peča.

Ljudstvo se po nikakem ne toliko protivil naprošku, kakor se občno misli, samo poučiti je je potreba in mu koristi novih naredeb temeljito dokazati.

Kako velikanske bi bile koristi nove kmetijske šole, o kateri se je govorilo, da se v dva oddelka v zimski namreč in poletni izpremeni, se ne da izreči.

Končavši svoj dopis izrečem še enkrat prošnjo, da bi blagovolil kak profesor kak dan žrtovati dolenjim Kraševcem sicer preverjen, da so mnoge zapreke in se razne stvari v bran stavijo, a tudi rcsnien je, da s tem, da človek razne zapreke premaga in kaj žrtuje, svojo velikost duha in pravo ljubezen do človeka pokaže.

Domače stvari.

— („Sokol“) napravi v nedeljo 2. junija t. l. jutraj izlet na Rožnik in priredi potem zvečer na vrtu čitalnične restavracije soarejo z vojaško godbo, telovadbo, grupami in umetelnim ognjem. Po vabilu „Sokolovega“

magjarskem, turškem, rumunskem, grškem i. t. d.

Prašamo zdaj, ali se more vzdržati v prihodnje tako drobljenje jezikov in literatur slavjanskih, in ako se ne more, kako je mogoče iziti iz tega položaja?

Nij dvombe, da sedanji položaj in sedanje razmere slavjanskih neznatnih literaturnih jezikov ne morejo ostati za dalje časa. Kar je živo, mora živeti, t. j. boriti se in izpreminjati z novim okolnostim primerao. Borba pa ima tu biti dvojna — vnanja, z jeziki drugorodnimi, in notranja — z jeziki in narečji sorodnimi. O končnem izidu te dvojne borbe ne more se dvomiti, ako premislimo, kaj nas preteklost uči in pogledamo v sedanjost. Ako bi tudi namesto devetih zapadno-slavjanskih jezikov prevladal jeden, katerikoli izmej njih, in bi tako duševno združil moči teh narodnostij, tudi potem bi bila borba s tremi večimi sosednjimi jeziki: nemškim, italijanskim in ruskim dosti težavna in nevarna. Pri sedanji razdrobljenosti teh jezikov in literatur pa bi

bila ta borba ne le nevarna, ampak naravnost brezupna.

Zmaga večjih močij nad malimi se v tem slučaju še olehča s tem, da mej poslednjimi nij in ne more biti jedinstva. Ob enem z vnanjo borbo in morda z večjo razvnetostjo se vrši tam borba notranja: narečja srbskega z bolgarskim, slovaškega s češkim, poljskega z ruskim, itd. Pri takih okolnostih smemo uverjeni biti, da drobljenje slovanskih narečij še nij končano, ampak da se bode še nadaljevalo: macedonsko narečje se nerado podvržuje bolgarskemu in mogoče, da se od njega odcepi; zagrebški kajkajci se zmirom pogostejše ustavljajo srbskejši štokavščini; slovenski Dolenjci in Štajerci neradi prenašajo literaturno hegemonijo Gorenjcev; na podlagi slovaškega narečja je toliko dialektičnih različnostij, približajočih se deloma češkemu, deloma poljskemu, deloma ruskemu jeziku, da nij nič nemogočega ponovljenje onih razporov, ki so se koncem preteklega veka tukaj vršili za preobvladanje v literaturi. Ne bi bilo nič nemo-

gočega, da bi vsled nasilja sovražnikov slavjanstva, moravsko narečje se odcepilo od češkega, in mazovsko od malopoljskega, kakor se je to uže zgodilo z Lužičani in Kašubi. Tedaj bi imeli namesto jednega, dva tucata slavjanskih literaturnih jezikov, katere bi na zadnje bilo dvakrat lažje odpraviti, da-si tudi borba s sedanjimi ne bi bila posebno dolgotrajna in uporna. Ako je mogoče ugibati o bodočnosti po minulosti, nij težko predvideti, da bi prva pala v tej borbi narečja zapadno-slovanska: oboje lužičko, kašubsko, češko in potem bi prišla vrsta na narečja slavjanskega juga: slovensko, srbo-hrvatsko, macedono-bolgarsko.

Kar se tiče ruskega jezika, je njegova bodočnost dosti zagotovljena uže zdaj po mnogoštevilnosti prebivalstva, po obširnosti teritorija, po mogočnosti ruskega gospodstva, poslednjič po tisočletnej davnosti našega literaturnega jezika, naslednika blagoslovov slavjanskih apostolov.

(Dalje prih.)

odbora se bode udeležila pri izletu in pri veselici tudi čitalnica ljubljanska in njen pevski zbor. Nadejati se ima tedaj narodni svet prav veselega dne. Natančneje še pozneje.

— (Na deželnej kranjske vinogradne in sadjerejske šoli) na Slapu pri Vipavi se prične dne 16. junija t. l. četrti brezplačni nedeljski kurz podučevanja odraslih poduka željnih vipavskih gospodarjev v umnej trtoreji, umnem pletarstvu. Podučevalo se bode vsako nedeljo od 8. do 10. ure predpoludnem. Kdor želi k poduku zahajati, oglasi naj se do 16. junija osebno pri vodji šole. Vodstvo deželne vinogradne in sadjerejske šole na Slapu, dne 25. maja 1878.

Vrloj braći, slovenskim učiteljem!

Centralni odbor za priredjivanje obćih hrvatskih učiteljskih skupština opredelio je, da če se 3. obća hrvatska učiteljska skupština obdržavati u Osijeku, i to 4., 5. i 6. rujna (septembra) o. g., (3. rujna u večer biti će predskupština).

Slovenski učitelji pokazali su dosada, da pozorno prate naš rod, te su nas kod prijašnjih skupština u znatnom broju i posjetili. Nadamo se, da i ovaj put u Osijeku ne će izostati. Naša briga biti će, da jim boravak u Osijeku što više osladimo.

Pristupnice, s kojima su skupčane polakšice kod vožnje onamo i natrag, bezplatno stan u Osijeku itd., dobivaju se po 1 for. kod rav. učitelja kaptolske škole u Zagrebu g. Artuna Irgulića.

U Zagrebu, 26. svibnja 1878.

Za centralni odbor:

Ivan Filipović, Ljud. Tomšić,
predsjednik. tajnik.

Izpred porotnega sodišča.

V Ljubljani 23. maja.

(Hudodelstvo roparskega umora.)

(Dalje.)

Priča Neža Bolè, 55 let stara, je mačeha zatoženčeva. Tudi ona izjavlja, da se ne posluži postavnega sredstva, in da hoče vse, kar ve, po pravici povedati in priseči. Ravno tako, kakor njen mož, pové, da je zatoženec šel zvečer po večerji k vaškemu črevljarsju, kedaj pa je domov prišel, ne vé. Zjutraj ob 1/2 6. uri ga je oče poklical, fant se je preoblekel in sta šla oba k maši. Staro oblačilo je ona spravljala, a vse je bilo čedno in suho. Črevlje je imel uže v soboto praznične, one stare pa nekaj dni poprej, ko sta z njenim možem gnoj kidala. Plavih ali modrih rut nij ona nikoli pri zatožencu opazila, imel je zmirom bele ali rudeče.

Priča Jože Glažar je sledil stopinje in videl, da je v jednej peti v sredi jeden žrebelj, v drugej pa so zabiti trije žreblji v podobni triogelnika. Precej je vedel, da so to črevlji zatoženčevi, kajti poznal jih je za to, ker se je zatoženec jedenkrat pri njem grel, in držal podplate proti ognji, tako, da je bila njemu priložnost na tanko črevlje videti. Dan po grozovitem dejanji vprašal je mačeho zatoženčevu: „No, kaj pa delajo vaši?“ Ona pa mu je žalostno odgovorila: „Oh nikar me ne vprašajte.“

Predsednik pokaže stare škornje zatoženčeve, priča potrdi, da so bili čisto tem škornjam podobni.

Zatoženec pravi priči: Na moje škornje ste prisegli, pa ste krivo prisegli. Morebiti

ste vi Kalistra ubili. Kaj se bo po črevljah sodilo. Saj se človek k človeku priglaha, pa bi se črevelj k črevlju ne?

Mačeha zatoženčeva pravi priči, da nij nikoli tega govorila in moža zmira za pijanca in goljufa.

Priča Oražen Jože, 35 let star črevljars v Kočah, pové, da je bil zatoženec tisto noč, ko je bil Kalister ubit, z drugimi fanti do ene po polnoči pri njem „v vasi“, ko je on šival črevlje. Jedenkrat mu je zatoženec v navzočnosti Oražneve žene rekel: „Kočani še ne poznajo mene, Tomčevega sina; uže pet let nijsem bil pri izpovedi in sem čisto ferdaman; jedno tako bom naredil, da se nobenemu ne zdi, in da bodem za tri leta noter prišel.“ Pravil je tudi njemu, da je jedni dan s sekro po vasi hodil, da bo šel Bekarja počakat. Črevlje mu je on kratko prej popravil. Nabil je namreč na stopala dva stara kosa usnja, katere je pa zatoženec proč odtrgati moral, kajti sami nijso mogli odpasti, drugače bi morali biti leseni žreblji izrabljeni.

(Dalje prih.)

Razne vesti.

* (Človeška nehvaležnost.) Nekemu berlinskemu fabrikantu za smodke, je njegova opica prav smešno zagodila. Ker so namreč to živalico vsi v hiši radi imeli, smela jih je tudi v vseh prostorih obiskavati. Pri tem je pa najraje opazovala, kako so delavci smodke po vrednosti v red devali, in v zabojke skladali. Jedno noč splazi se pa opica v shrambo za smodke, razmeče vse smodke iz košev in zabojev, jih potem zopet pobira in vsklada nazaj na prejšnje njihovo mesto ter od truda pri delu zaspi. Zjutraj videli so ljudje, kaj je opica napravila, in ker nijso bile smodke nič kaj v redu zložene in razmetane, ker je fine z navadnimi, opica zmešala, dobila je od svojega gospoda opica za njen trud na mesto pohvale, — se palico po plečih.

Onih, katerih poklic zahteva neprestano govorjenje, odvetnikov, govornikov, učiteljev, pridigarjev, pač ne more nobedna stvar bolj overati, nego náhod, trajajoča hripavost, ali nasledki kake bolezni v vratu. Zoper to potem se ve da upotrebljajo vsakovrstna zdravila v podobi pastil, sirupov, ječmenovk. itd., katera pak, kakor vsakdo zna, v največ slučajih plačnikakor ne overajo, da gre svojim navnim in počasnim potem dalje. Jediní tēr more dati naglo, da ne rečemo trenotično olajšanje, in takov nasledek se uže pojavi, ako 4 dob Guyotovih tērnih kapsul uporabiš pri vsacem obedu.

Ker ima sklenica po 60 kapsul, ne stoji vse zdravljenje več od nekaterih krajcarjev na dan, in resnica je, da se izmej 10 osob, ki so poskusile to zdravilo, jih 9 zmirom za-nje poprime.

Guyotove tērne kapsule so zbog svojega velicega vspeha prozvale mnogotera ponarejanja in zagadelj gospod Guyot garancijo prevzema samo za one sklenice, ki nosijo njega podpis v trobarvenem tisku. (86—2)

Tržne cene

v Ljubljani 25. maja t. l.

Pšenica hektoliter 9 gld. 10 kr.; — reš 6 gld. 01 kr.; — ječmen 5 gld. 20 kr.; — oves 3 gld. 25 kr.; — ajda 5 gld. 85 kr.; — pros 5 gld. 85 kr.; — korusa 6 gld. 20 kr.; — krompir 100 kilogramov 2 gld. 50 kr.; — fižol hektoliter 10 gld. 50 kr.; masla kilogram — gl. 94 kr.; — mast — gld. 80 kr.; — špeh frišen — gl. 72 kr.; — špeh povojen — gl. 75 kr.; — jajce po 1 1/2 kr.; — mleka liter 7 kr.; — govednine kilogram 54 kr.; — teletnine 52 kr.; — svinjsko meso 68 kr.; — sēna 100 kilogramov 1 gld. 78 kr.; — slame 1 gold. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gold. — kr.; — mehka 4 gld. — kr.

Dunajska borza 27. maja.

(Isvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	3 gld.	25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	65	45	„
Zlata renta	72	90	„
1860 drž. posojilo	114	50	„
Akoije národne banke	803	—	„
Kreditne akoije	222	50	„
London	119	40	„
Napol.	9	56	„
U. kr. cekini	5	62	„
Srebro	103	90	„
Državne marke	59	—	„

Umrli v Ljubljani.

17. ma'a: Franc Grom, delavec 67 l, poljanska cesta št. 56, na sušici.

18. maja: Ljudevit Podražaj, sin mestnega stražnika, 1 l. 9 m. 15 dni, rožne ulice št. 13, na ošpihah. — Marija Angela Lušin, hči deželnega uradnika, 1 l. Gradaške ulice št. 3, na scrophul sis. — Anton Volta, branjevec, 72 l., veliki trg št. 6, na pohabljenji pljuč. — Hedvig Marija Praprotnik, hči šol. vodje, 1 l. 7 m. 1 d., sv. Jakoba trg, št. 2, na tuberkulozi. — Berta Habelj, gled. igralka, 20 l., gledališna igralka, 20 l., gledališne ulice št. 3, na pljučnej tuberkulozi.

V deželnej bolnici.

9. maja: Andrej Morela, gostač, 68 l., na marasmus senilis.

10. maja: Bartelj Čibašek, bajtar, 43 l., na raku v želodci. — Afra Helena Jamnik, usmiljena sestra, 23 l., na pljučnej tuberkulozi.

11. maja: Janez Nachtigall, berač, 80 l., marasmus senilis. — Valentin Merkel, delavec, 34 l., na pljučnej tuberkulozi.

13. maja: Lovrenc Pogačar, dninar, 30 l., Luigi Sauli, sodar, 44 l., oba na pljučnej tuberkulozi. — Ivana Peklaj, delavska hči, 14 dn., na septiciemiji.

Svarjenje.

Moj sin Alfred Lähne, poddesetnik (Vormelster) v c. k. 12. poljsko-artilerijskem polku, odpuščen je iz c. k. artilerijske kadetne šole na Dunaji, ter je prestavljen k svojemu polku v Ljubljano. Da ne bode kako materijalno izgubo imel, objavljam, da nema on nobednega premoženja ali vrednostnih rečij, nema tudi ničesar pričakovati, ter njegovi stariši ali sorodniki ne bodo niti *jednega krajcarja dolga zanj plačali.*

V Šopronji, 20. maja 1878.

(169—2) Direktor Lähne.

Karel S. Till

trgovstvo s knjigami in papirjem, pod Tranco št. 2, zaloga vseh potrebštin za urade in kupčijstvo; zaloga navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebštin za merjavce (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejše v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdeljujejo se tudi monogrami na pisemski papir, vizitne karte in pisemske zavitke. (158—8)

Pekarija.

V Šmarji tik dolnjske ceste in farne cerkve se daje pekarija v najem, taista se tudi lahko za štacuno porabi. Opomni se, da od Ljubljane do Št. Vida nobene pekarije nij. Več o tem se izve v Šmarji št. 21. (153—4)

Komí,

ki je izurjen v vseh poslih prodajalnice mešanega blaga, in z dobrim spričevalom previden, bi rad v službo stopil. Ponudbe v ta namen naj se izvolijo pošiljati pod naslovom: „K. H.“ poste restante Brežice. (157—3)

Za odrasle in otroke!

Dr. A. Plenka „Anticatarrhalicum“ proti vsakemu náhodu sliznih mren.

Ta čaj, prirejen na znanstvenem temelji od najbolj zdravih zelišč in korenin, izvrstno deluje pri vseh náhodih sliznih mren v krlju, v sapniku in njega vejah, v pljučih, v želodci in črevih, vrlo pomaga pri kataru v mehurju, v maternici ter nje nožnici, tudi ublažuje okrepeljujoč in kri čisteč.

Paket z návodom po 80 kr. in 40 kr.

Dr. A. Plenka prašek za kašelj.

Prav dobrega okusa in koristen.

Škatljica z návodom in dijetetičnim poukom 40 kr.

Dr. A. Plenka prebavni prašek.

Preizvrstno deluje proti želodečnej kislini, izgagi, riganju, brezslastnosti, slabej prebavnosti, zlatej žili, in je zatorej visokocenjeno domače zdravilo.

Škatljica z návodom in dijetetičnim poukom 70 kr.

(Z n. v. c. kr. patentno od 28. marcija 1861. l. vse zavarovano proti ponarejanji.)

Dobiti je v Ljubljani: lekarna g. E. Birschitz; v Mariboru: lekarna g. W. Königa; v Zagrebu: lekarna g. S. Mitlbacha, in skoro v vseh večjih mestih avstro-ogrske monarhije. (98—5)

Kdor hče proti velikemu rabatu prevzeti zalogo, naj se obrne na lekarno „sum Mehren“ v Gradci.